

УДК 7.012:687.016

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/77-3-18>**Наталія ЧУПРИНА,***orcid.org/0000-0001-7017-6456**доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри мистецтва та дизайну костюма
Київського національного університету технологій та дизайну
(Київ, Україна) chouprina@ukr.net***Владислав ХОМЕНКО,***orcid.org/0000-0001-6811-095X**магістр з дизайну кафедри мистецтва та дизайну костюма
Київського національного університету технологій та дизайну
(Київ, Україна) chouprina@ukr.net***Олена ГРИГОРЕВСЬКА,***orcid.org/0000-0001-8279-3523**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та бізнес-консалтингу
Київського національного університету технологій та дизайну
(Київ, Україна) chouprina@ukr.net*

ПРОЄКТНІ ПРАКТИКИ ЕКОДИЗАЙНУ В РОЗРОБЦІ ОДЯГУ ТА ТЕКСТИЛЬНИХ ВИРОБІВ

Дослідження присвячено аналізу особливостей екологічно орієнтованих проєктних практик, що активно поширюються у фешн-індустрії. Проведено аналіз наукових розвідок з проблем впровадження екологічно орієнтованих засобів дизайн-проектування в сфері створення одягу та текстильних виробів. Охарактеризовано негативний вплив швидкої моди як концепції дизайну в сегменті мас-маркету індустрії моди. Визначено артизанальний підхід до розробки продуктів моди – одягу, аксесуарів, текстильних виробів. Охарактеризовано ремісничу модель виробництва продуктів моди та її вплив на поширення сталого споживання одягу та текстильних виробів. Наведено порівняльний аналіз основних аспектів діяльності дизайнерських брендів (світових та українських), що впроваджують екологічно орієнтовані засоби дизайну. Визначено основні риси розробки одягу та текстильних виробів з екологічних матеріалів. Сформульовано основні принципи функціонування екодизайну в сфері індустрії моди. Наведено порівняльну характеристику текстильних матеріалів, які є пріоритетними в розробці екологічно орієнтованих продуктів моди. Відповідно до цього, в дослідженні визначено засоби впровадження екологічно орієнтованих принципів розробки продуктів моди та становлення концепції помірною споживання модного одягу та виробів з текстилю. Визначено, що в ході розробки та виробництва модного одягу, текстильних виробів та аксесуарів у сучасній індустрії моди, на дизайнерах лежить відповідальність у зв'язку з дискусією про оцадливість, яка ведеться у суспільстві. Що ж стосується самої моди, то в роботі виокремлено три основні напрями, в яких розвивається еко-дизайн взагалі та апсайклінг, як один з провідних напрямів екодизайну: сеонд-хенд, еко-фаст-фешн та ексклюзив ручної роботи, виконаний з природних або вторинних матеріалів.

Ключові слова: продукт моди, екодизайн, текстильний дизайн, індустрія моди, проєктні практики, дизайн-проектування, апсайклінг, артизанальність.

Nataliia CHUPRINA,*orcid.org/0000-0001-7017-6456**Doctor of Study of Art, Professor,
Head of the Department of Art and Fashion Design
Kyiv National University of Technologies and Design
(Kyiv, Ukraine) chouprina@ukr.net***Vladyslav KHOMENKO,***orcid.org/0000-0001-6811-095X**Master in Design at the Department of Art and Fashion Design
Kyiv National University of Technologies and Design
(Kyiv, Ukraine) chouprina@ukr.net*

Olena HRYHOREVSKA,

orcid.org/0000-0001-8279-3523

PhD in Economics, Associate Professor

Department of Finance and Business Consulting

Kyiv National University of Technologies and Design

(Kyiv, Ukraine) chouprina@ukr.net

PROJECT PRACTICES OF ECODESIGN IN THE DEVELOPMENT OF CLOTHING AND TEXTILE PRODUCTS

The study is devoted to the analysis of the features of ecologically oriented design practices that are actively spreading in the fashion industry. An analysis of scientific research on the problems of implementing ecologically oriented means of design and planning in the field of creating clothes and textile products was carried out. The negative impact of fast fashion as a design concept in the mass market segment of the fashion industry is characterized. An artisanal approach to the development of fashion products – clothing, accessories, textile products – has been defined. The craft model of production of fashion products and its impact on the spread of sustainable consumption of clothing and textiles are characterized. A comparative analysis of the main aspects of the activity of design brands (global and Ukrainian) that implement ecologically oriented design tools is given. The main tools for the development of clothing and textile products from ecological materials have been determined. The main principles of the operation of ecodesign in the field of the fashion industry are formulated. The comparative characteristics of textile materials, which are a priority in the development of ecologically oriented fashion products, are given. Accordingly, the research identifies the means of implementing ecologically oriented principles of fashion product development and establishing the concept of moderate consumption of fashion clothing and textile products. It was determined that during the development and production of fashionable clothes, textiles and accessories in the modern fashion industry, designers have a responsibility in connection with the debate about frugality that is being conducted in society. As for fashion itself, the work singles out three main areas in which eco-design in general and upcycling as one of the leading areas of eco-design is developing: second-hand, eco-fast fashion and exclusive handmade items made from natural or secondary materials materials.

Key words: *fashion product, eco-design, textile design, fashion industry, project practices, design, upcycling, craftsmanship.*

Постановка проблеми. Сьогодні екодизайн представляє собою один з найпопулярніших напрямів у моді, який несе у собі нове бачення людини в світі глобалізації та інтеграційних процесів, що характерні для сучасного суспільства. Однак, екологічні проблеми в світовому масштабі породжують бажання людини вижити, стати частиною природи, відчувати себе захищеним. Тому дизайнери прагнуть зробити одяг з натуральних, екологічно чистих матеріалів. Наразі такими є вовна, бавовна, льон, бамбук та інші. Цікавими новинками став одяг з тканин вторинної переробки.

Локалізація стала головним принципом екодизайну, а еко-мода має на меті застосування при виробництві як натуральних матеріалів, так і раціонального використання вже існуючих ресурсів. Наприклад, «органічні» тканини, виготовляються з природних матеріалів: бавовни, льону тощо.

Аналіз досліджень. Проблематика впровадження екологічно орієнтованих засобів дизайн-проекування в сфері створення одягу та текстильних виробів досліджувалась як світовими так і вітчизняними науковцями та дизайнерами. Проте, з огляду на незначний термін активного поши-

рення екодизайну як проектної практики індустрії моди, багато досліджень характеризують лише його окремі аспекти. Так, в роботі «Sustainable Fashion як тренд сучасності» – мистецтвознавці О. Колосніченко, Т. Кротова, К. Пашкевич зазначили, що останнім часом споживач активно починає цікавитися аспектами походження матеріалів та виготовлення, країною виробника, можливістю утилізації виробу, здатністю до recycling або upcycling (Колосніченко, Кротова, Пашкевич, 2021). В науковому дослідженні Е. Рейнал-Печені на тему «Циркулярна мода: альтернатива швидкій моді» обґрунтовано, що негативне середовище і соціальні наслідки швидкої моди, лінійного способу споживання, занадто значні, щоб не враховувати їх в дизайнерській та економічній діяльності (Raynal-Peceny, 2021).

В дослідженні О. Герасименко, А. Полухіної, Ц. Лю окреслено шляхи застосування засобів апсайклінгу та ресайклінгу для створення екоматеріалів та створення з них актуальних продуктів моди, що відповідає екологічній культурі сучасного суспільства. Виявлено, що тенденції стійкої моди сьогодні набувають все більшої ваги у суспільстві та активно впроваджуються українськими і світовими дизайнерами (Герасименко,

Полухіна, Лю, 2022). Основоположні аспекти формування маркетингової політики бренду, що працює у сфері індустрії моди в контексті концепції швидкої моди на сучасному ринку проаналізовано у дослідженні Д. Дерев'янка та Н. Воробйової (Дерев'янка, 2020). Дослідниками охарактеризовано, що являє собою швидка мода як явище та бізнес-модель роботи підприємств з виробництва одягу. Питання впровадження екологічно орієнтованих технологій досліджено в проєктних дослідженнях Т. Царук (Чупріна, Царук, 2014). Автором відзначено, що пошиття одягу із відходів та вторинної сировини передбачає ідею збереження екології, зменшення забруднення навколишнього середовища тощо, певне епатування споживача з метою висловити соціальну та екологічну позицію чи провести PR-презентацію. З іншої позиції дизайну одягу охарактеризувала апсайклінг як напрям екодизайну дизайнерка М. Сусук (Чупріна, Сусук, 2014). Вона стверджує, що найбільш актуальним питанням розробки екологічно орієнтованих матеріалів та продуктів дизайну, зокрема модного одягу, є аспекти підтримки розробників та виробників тканин та безпосередньо моделей одягу, а також активної соціально-культурної реклами еко-одягу для споживачів. Тож, в роботі зроблено висновок, що ідея впровадження апсайклінгу в розробці продуктів моди є оптимальним поєднанням ідеї хенд-мейду як бажання виділитись, та збереження екології корисним та вигідним для всіх способом.

В поточних дослідженнях мистецтвознавиці Т. Кротової проведено аналіз досвіду реалізації застосування техніки апсайклінгу українськими дизайнерами в умовах військового часу в Україні. На прикладі концепції бренду «314BAN» показано методи використання апсайклінгу; розглянуто експеримент нової дизайнерської марки «REwind»; проаналізовано роботи відеопроекту «Ком'юніті нового покоління» розробленого молочною компанією «Галичина» та способи використання апсайклінгу задля покращення екологічного становища в Україні (Висоцька, Кротова, 2023).

Мета статті. На основі аналізу досліджень у сфері застосування екологічно орієнтованих засобів дизайну модного одягу та текстильних виробів в роботі охарактеризувати основні аспекти діяльності дизайнерських брендів, що застосовують екологічно орієнтовані засоби дизайну, з метою їх впровадження в дизайнерські практики української фешн-індустрії.

Виклад основного матеріалу. Колекції одягу та текстильних виробів з еко-ресурсів на ринку

мас-маркету зустрічаються не часто, разом з тим багато відомих брендів, таких як «Nike», «Gap» використовують екологічно чисті тканини, у своїх колекціях. Бренд «Marks and Spencer» також підтримує еко-моду, вкладаючи мільйони коштів в свої модні продукти. «Levis» постійно створює нові колекції джинсів та фурнітуру до них з еко-матеріалів. Цілком зрозуміло, що стійка мода не досягла «переломної точки». Поточні інновації у сфері моди мають багато інших нововведень. Однак шлях, пройдений ініціаторами поширення свідомого споживання продуктів моди, вплинув на свідомість багатьох відомих брендів індустрії моди та текстилю. Деякі з них почали пропонувати цікаві та корисні ініціативи. Основні риси діяльності дизайнерських брендів різних сегментів ринку моди та текстилю, що активно впроваджують екологічно орієнтовані засоби створення та поширення продуктів моди, представлено в таблиці 1.

Охоплені експлуатацією людей і планети, все більша частина учасників модного процесу та суб'єктів індустрії модита текстилю розуміють, що необхідні зміни. Швидка мода дедалі виснажує ресурси Землі, примножуючи відходи та забруднення. На тлі створених індустрією моди та текстилю проблем, останніми роками з'являється дедалі більше прихильників розумного споживання. З появою тенденції розумного споживання запроваджується підхід, який отримав назву «артизанальний», що в перекладі з французької означає «ремісничий». Він полягає в тому, щоб поставити ремісників, робітників та виробників у центр індустрії моди та текстилю. Цей підхід підтримує та розширює можливості соціальних підприємств, які вбудовані у свої спільноти, які існують, щоб приносити користь ремісникам та робітникам, захищаючи планету (8).

Ця модель виробництва розвивається по-різному. Підхід відрізняється залежно від місцевого контексту і призначений для роботи в конкретному співтоваристві. Основою є знаходження підприємства з виробництва модних речей, яке загострене на місію, здатне знаходити компроміси на користь робітників і ремісників і в той же час залишатися при цьому глибоко укоріненим у своїй спільноті.

Екологічно це відкриває низку важливих практик. Прикладом є місцеві технології, такі як ручне ткацтво та обробка металів – вони в силах стати центральним елементом виробничої моделі. Це моделі виробництва з низьким, а іноді і нульовим викидом вуглецю, які не будуть прийняті основними модними компаніями, що прагнуть коротко-

строкового скорочення витрат. Однак вони обирають використання місцевих натуральних волокон та барвників, переробку доступних матеріалів та звісно забезпечення захисту місцевих ресурсів.

Ремісничє виробництво може вплинути на відносини між споживачами та їх речами. Зітканий вручну одяг, аксесуар або текстильний виріб ручної роботи цінується набагато більше. Історії можуть поєднувати серця та уми, що призводить до того, що в гардеробі людини стає менше речей, однак більше улюблених продуктів. Життєвий цикл продукту може бути продовжено за рахунок кустарного виробництва.

Такі зміни мають працювати на користь людей та планети. Ремісники створили моделі виробництва, які знаходяться у гармонії з місцевою екосистемою та суспільством. Максимізуючий прибуток швидкої моди не втрачає своєї актуальності для виробників через зниження попиту широких верств споживачів. Пріоритети зміщуються у бік поєднання соціального підприємництва, справедливої торгівлі та ремісничого виробництва.

Як видно з представленого у таблиці 1 огляду, одним із затребуваних екологічно орієнтованих

принципів сучасного дизайну модного одягу та виробів з текстилю стає принцип артизанальності, який поширюється в усіх сегментах індустрії моди та текстилю.

Питання екологічності також дуже гостро стоїть для української індустрії моди та текстилю, тому бренди намагаються стати на стежку сталого розвитку у виробництві, відмовляючись від шкідливих матеріалів, впроваджуючи стадії переробки виробів тощо (13). Проте частіше можна почути більше слів, ніж побачити реальні дії. Доки одні ще й досі використовують sustainability, як інструмент маркетингу, інші будують власний бренд довкола цієї ідеї і на 100% сповідують екологічність, як кажуть, ще до того, як це стало мейнстрімом (табл. 2).

Як видно з представленого огляду, одним із затребуваних екологічно орієнтованих принципів сучасного дизайну модного одягу стає принцип артизанальності, застосування ресайклінгу та апсайклінгу, які поширюються в усіх сегментах ринку модних продуктів, в першу чергу одягу та текстильних виробів.

У міру того, як все більше споживачів втомлюються від культури «зроби, візьми та утилі-

Таблиця 1

Основні аспекти діяльності дизайнерських брендів, що впроваджують екологічно орієнтовані засоби дизайну

Назва бренду	Основна характеристика	Приклади	Напрямок моди
A A K S https:// www.aaksonline.com/	<ul style="list-style-type: none"> - бренд розкішних аксесуарів; - естетика є сплавом спадщини африканського традиційного ткацтва і вимогливої стійкої майстерності; - ручна робота; - сучасний стиль; - збережений дух Африки за допомогою традиційних, методів плетіння з яскравими яскравими квітами; - кожен силует колекції розповідає свою історію завдяки деталям, кольору та формі; - поєднання традиційних методів та сучасних будівельних елементів. 		дизайн аксесуарів, ручна робота
<i>julia heuer</i> https://juliaheuer.de/	<ul style="list-style-type: none"> - динамічні принти та плісе ручної роботи; - грайливе поєднанням сміливих візерунків і яскравих кольорів; - блискучі градієнти кольорів, світлові ефекти, плавні та органічні форми в ідеальному естетичному діалозі; - еkleктичний стиль і любов до максималізму; - японська техніка фарбування. 		артизанальна мода, клас одягу pre-t-a-porter, mass-market

Продовження таблиці 1

<p>OSEI - DURO</p> <p>https://oseiduro.com/</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ручний розпис одягу ручної роботи; - джерело натхнення: оточення, друзі, вінтажний одяг та комісійні ринки, скорочення відходів, різноманітність текстур Аккри та багато іншого; - традиційні тканини; - усі свої барвники та матеріали купляються на місцевих ринках; - натуральні волокна, в основному шовк, віскоза та бавовна. 		<p>артизанальна мода, клас mass-market</p>
<p>Maison Margiela PARIS</p> <p>https://www.maisonmargiela.com/it-it/</p>	<ul style="list-style-type: none"> - майстер деконструктивізму у фешні; - любов до будматеріалів; - обмеження – запорука геніальних рішень; - особливе бачення; - фокусування людей на речах, а не на логотипі та впізнаності бренду; - незвичний підхід до пошуку фактури та форми; - любов до бунтарства, але підходом по порушення правил є інтелектуальна стриманість; - головна сміливість – бути собою; - його підхід – поєднувати, винаходити, розважатися; - не боятись розчарувати. 		<p>артизанальна мода, висока мода</p>

зуй», вони звикають до концепцій циклічності та повторного використання продуктів моди, зокрема уживаного модного одягу, виробів з текстилю та аксесуарів. Під час дослідження ринку перепродажу предметів гардеробу обґрунтовано, що за останні три роки перепродаж уживаного брендового одягу зростає у 21 раз швидше, ніж сектор роздрібною торгівлі одягом та текстильними виробами, і 2023 року він перевищив 5 мільярдів доларів.

Іншими словами, тепер, замість того щоб просто викинути непотрібну річ, чи то текстильний виріб, іграшку чи одяг, багато людей намагаються перетворити її на щось нове. Сучасні апсайклінг-бренди говорять про екологію та впроваджують засади усвідомленого споживання. А з набуттям популярності у соціальних мережах концепція вторинного використання стала модною тенденцією. В цьому контексті все більше ретейл-брендів, започатковують екологічні ініціативи для поширення принципів сталого споживання продуктів моди та впровадження засобів апсайклінгу в дизайні одягу та комплексів текстильних виробів (Гелла, Єременко, 2016).

Основні риси розробки одягу та текстильних виробів з екологічних матеріалів передбачають дотримання ряду вимог:

1. Якісні вироби. Екологічне вбрання чи інші вироби з текстилю є повітропроникним, що дає змогу тілу «дихати», прекрасно зберігає тепло та добре вбирає вологу, загалом воно є просто «приємним до тіла».

2. Дбайливий догляд. Необхідно відмітити, що одяг та текстильні вироби з натуральних матеріалів швидко зминаються і потребують особливого догляду. Оскільки хімічні речовини можуть завдати шкоди, але без їхньої допомоги складно видалити плями та інші забруднення. Отже, варто підбирати спеціальні миючі засоби, які розроблені спеціально для таких речей.

3. Природні кольори та відтінки. При розробці моделей та виробів використовуються лише природні кольори та натуральні барвники. Це дозволяє бути ближче до природи. Це такі кольори як: сірий, синій, коричневий, білий і зелений.

4. Вільний крій. У сучасних колекціях не можна знайти некомфортних облягаючих форм одягу. Майже у всіх виробках з текстилю

Таблиця 2

Дизайн-діяльність провідних українських дизайнерських брендів, заснована на впровадженні екологічно орієнтованих засобів створення модного одягу

Назва бренду	Основна характеристика	Приклади
<p>K S E N I A SCHNAIDER</p> <p>https://www.kseniaschneider.com/</p>	<p>Найбільший sustainable-бренд в Україні. Бренд, популярний у цілому світі не лише завдяки моделі джинсів demi-denims, а й завдяки філософії sustainable fashion. Щороку команда бренду переробляє до 5 тонн вінтажного деніму. Нещодавно почали працювати також із виробничими текстильними залишками</p>	
<p>Bevza</p> <p>https://bevza.com/uk</p>	<p>Бренд продовжує ділитися українським культурним надбанням та цінностями в своїх колекціях. Так, головними лейтмотивами колекції 2021 року стали спадщина Трипільської культури та ключова постать української історії – княгиня Ольга, головний убір якої став стрижнем колекції FW 21–22 при розробці балаклави</p>	
<p>Golub Upcycled Denim Project</p> <p>https://www.notjustalabel.com/golubudp</p>	<p>Бренд стиліста Яни Голуб, що створює речі для жінок та чоловіків за допомогою апсайклінгу, тобто з використанням старих речей. Ключовий матеріал – це денім, з якого стилістка шие модні спідниці, джинси та шорти зі світловідбивними стрічками, а також жакети та бра</p>	
<p>My Sleeping Gypsy</p> <p>https://mysleepinggypsy.art/shop</p>	<p>Свідома місія My Sleeping Gypsy – поширити силу вишиванки по всьому світу. У маніфесті компанії зазначено, що «світу не потрібно більше одягу, але світові потрібен кращий одяг». My Sleeping Gypsy намагається відновити старі технології вишивки, щоб зберегти культурний спадок, використовує довговічний і екологічний льон, тримає виробництво в Україні, щоб зменшити викиди вуглецю, та не займається масовим виробництвом</p>	
<p>RCR Khomenko</p> <p>https://rcrkhomenko.com/</p>	<p>RCR Khomenko – це апсайклінг та веселі принти. Оригінальний дизайн та яскраві кольори у поєднанні зі свідомим підходом до використання тканини утворюють речі з екологічним характером та жвавим настроєм. Також бренд прагне, щоб їхні речі були унікальними та в прямому сенсі неповторними. Наприклад, на кожній з останніх моделей светрів є унікальний принт, що не дублюється</p>	

Litkov-skaya https://litkovska.com/uk	Artisanal, демі-кютюрна лінія, створена з перероблених матеріалів, – це маніфест життя та переродження, історія про вічну енергію творення, втілена в сміливих формах. Поміщені в атмосферу чийхось найтепліших спогадів, образи LITKOVSKAYA органічно вписуються в старовинну обстановку, що зберегла друк часу. Поєднуючи сучасні силуети та невідвладні часу матеріали, ці предмети одягу заграють із самою концепцією часу	
---	--	--

використовується вільний крій, який не заважає рухатись і є дуже комфортним.

5. Аксесуари та взуття з натуральних матеріалів. Кожен образ доповнюється аксесуарами та прикрасами з натуральних матеріалів, таких як: дерево, вовна, шкіра і т.д. Також вітається натуральне взуття.

6. Мінімум полімерів. Фурнітуру та нитки для виготовлення текстильних виробів також бажано використовувати натуральні. Металеві застібки повинні бути без хрому та нікелю. Елементи з гуми обов'язково потрібні.

7. Тільки екологічні матеріали. В дизайні виробів з текстилю використовуються льон, шовк, бавовна, вовна. Актуальними є хутро і шкіра, але потрібно зауважити, що ті, хто захищають природу, не задоволені цим і переконані, що від таких матеріалів потрібно відмовитися. Висновок захисників довкілля –

синтетичних та штучних матеріалів необхідно позбутися назавжди.

Таким чином, останніми роками в індустрії моди та текстилю створилась номенклатура матеріалів, які є найбільш доцільними при розробці одягу та виробів з текстилю, в якій застосовуються екологічно орієнтовані принципи дизайну, і які є пріоритетними у функціонуванні першого етапу дизайну еко-одягу та виробів з текстилю, що представлено в таблиці 3.

Створюючи екопродукти індустрії моди та текстилю, розроблені на основі застосування принципів апсайклінгу та інших засобів вторинного використання продуктів моди, комплексно визначають всі критерії розробки, споживання та переробки первинних виробів як об'єктів вжитку або моди. Екодизайн, нарівні з очевидними і звичайними вимогами краси, зручності і ціни, приділяє особливу увагу:

Таблиця 3

Матеріали, які є пріоритетними в розробці екологічно орієнтованих продуктів моди

Назва	Переваги та недоліки вирощування та виробництва	Переваги та недоліки використання
Бавовна	<p>Недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - бавовна обробляється пестицидами проти шкідників, бур'яну та різних хвороб, завдяки чому в ґрунт потрапляють тонни гербіцидів та фунгіцидів. У бідних країнах від отруєння хімікатами страждають тисячі людей щорічно; - виснаження водних ресурсів; - проблема використання дитячої праці на бавовняних плантаціях світу 	<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - м'якість; - хороша поглинаюча здатність в теплу пору; - легкість фарбування; - здоровий, натуральний матеріал; - не шкідлива для здоров'я <p>Недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - легко зминається; - має тенденцію до усадки; - жовтіє на світлі
Вт-бавовна	<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стійка до зараження шкідниками; - не вимагає застосування інсектицидів; <p>Недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вимагає більшого застосування пестицидів 	<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - м'якість; - хороша поглинаюча здатність в теплу пору; - легкість фарбування; <p>Недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - легко зминається; - має тенденцію до усадки; - жовтіє на світлі

Льон	<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - високорентабельний, не потребує великих коштів; - потребує значно менше води у порівнянні з іншими культурами; - не потребує пестицидів та спеціальних агрохімікатів; - стійкий до хвороб та шкідників; - швидко вирощується 	<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - гіпоалергенність; - самостійне розмоктування (використовується для створення хірургічних ниток); - стійкість до виникнення та поширення бактерій; - натуральний екологічно чистий матеріал; - наділений антибактеріальними та дезодоруючими властивостями; - відмінно вбирає вологу; <p>Недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - погано тримає фарбу; - вироби з льону можуть значно деформуватися після прання; - значно зминається під час носіння
Комбуча	<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повністю розкладається; - не вимагає додаткової переробки; <p>Недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вимагає лабораторних умов виготовлення 	<p>Недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - масове тиражування неможливе або скрутне
Органічна бавовна	<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вирощується без хімікатів; - відсутність генномодифікованих організмів у структурі волокна; <p>Недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виснаження водних ресурсів; - проблема використання дитячої праці на бавовняних плантаціях світу 	<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на відміну від бавовни звичайної, органічна бавовна абсолютно нешкідлива; - корисна при екземах, шкірних розладах та алергіях; - м'яка; - хороша поглинаюча здатність в теплу пору; - легкість фарбування; - здоровий, натуральний матеріал; <p>Недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - легко зминається; - має тенденцію до усадки; - жовтіє на світлі
Соя	<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - плантації сої легко відновлюються, а матеріали з неї піддаються повному біорозкладанню 	<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - екологічно чистий природний матеріал; - має антибактеріальні властивості; - забезпечує захист від ультрафіолетового та електромагнітного випромінювання; - добре виводить вологу; - при пранні не потрібні миючі засоби і навіть гаряча вода; - після прання не дає усадки, не линяє та швидко сохне; - одяг з волокна сої знімає запальні процеси завдяки вмісту вітаміну е та сапоніну, перешкоджає старінню шкіри та сприяє нормалізації кровообігу

– споживанню ресурсів при проектуванні, виготовленні, використанні та утилізації модного одягу та інших виробів з текстилю;

– походженню матеріалів, з яких виготовляють модний одяг, текстильні вироби, аксесуари та предмети вжитку як продукти індустрії моди: у розрахунок береться безліч аспектів, починаючи з захисту навколишнього середовища виробником (постачальником) тканин та сировини (як суб'єктів індустрії моди) і закінчуючи дотриманням прав працівників на підприємствах, коректним ставленням до фермерів тощо;

– простота і безпека використання та утилізації розроблених та виготовлених продуктів індустрії моди та текстилю, можливості повторного використання матеріалів з мінімальним екологічним збитком.

Таким чином, у створенні екологічно орієнтованих продуктів моди задіяні всі сегменти та сфери її структури, а процес створення модного одягу поділяється на п'ять основних етапів: вибір чи створення необхідних матеріалів та тканин, проектування продуктів моди, виробництво модного одягу, його поширення серед широких верств

населення та ритейл, а також безпосередньо споживання та переробка, як засіб подовження життєвого циклу та експлуатації продуктів моди (Рейнал-Печені, 2021).

Кожний з цих етапів наділений відповідними характеристиками та процесами, які взаємодіючи між собою сприяють актуальному дизайну та помірному споживанню модного одягу в рамках концепції стійкої моди.

Крім того, на сьогодні розроблено особливі методики та стандарти, що дозволяють проводити комплексний аналіз всіх цих аспектів. Еко-дизайн намагається звести ближче до нуля всі види затрат: матеріальні, робочі та енергетичні ресурси. Економії матеріалів зазвичай досягти легко, якщо говорити про ресайклінг. Тут доцільно покласти лише на науковців, які продовжують невтомно працювати над вдосконаленням виробництва сучасних заводів та фабрик, що задіяні у функціонуванні індустрії моди.

Переважає більшість дизайнерських марок і брендів сучасної індустрії моди намагається підтримувати споживчий формат економності та всеосяжності масових споживчих переваг, що дозволяє в контекст помірного споживання не дотримуватися будь-яких гостромодних або гостросезонних, відірваних від реальності, модних стандартів і образів.

Висновки. Зменшуючи об'єми споживання продуктів індустрії моди та текстилю, надаючи їм унікальних властивостей за рахунок переробки чи трансформації, можна долучитись до екологічно орієнтованих концепцій та технологій розвитку суспільства. Найбільш виразні зміни у використанні відходів індустрії моди та текстилю реалізуються в процесах, в яких повністю змінюється первинна функція продуктів моди. При цьому об'єктом апсайкл-дизайну стають в першу чергу матеріальні, формальні, тактильні властивості продуктів моди, в тому числі одягу та текстильних виробів, їхній перцептивний потенціал, естетичні та конструктивні властивості, технологічні інновації тощо.

Бренди різних сегментів індустрії моди та текстилю не залишилися осторонь ідеї щодо більш розумного та економного використання ресурсів. Таким чином вони запропонували цікаві екологічні ініціативи, які згодом стали прикладом для наслідування іншими компаніями.

Апсайкл – метод виробництва одягу чи текстильних об'єктів з урахуванням раніше виготов-

лених речей, які не використовуються за призначенням. Це ріднить апсайкл із ресайклом: по суті, обидва методи дають нове життя старим речам. Тільки на відміну від ресайкла при апсайклі річ не переробляється в новий матеріал, а просто береться в роботу, стаючи складовою чогось нового.

Отже, в сучасному суспільстві споживання концепція масового споживання fast fashion поступається новій філософсько-екологічній концепції помірного споживання продуктів індустрії моди та текстилю. Люди починають цінувати унікальність та якість одягу та інших текстильних виробів, а не тимчасові модні тенденції, що сприяє зниженню попиту на fast fashion. Концепція помірного споживання, в першу чергу, реалізується через такі взаємодоповнюючі актуальні модні тенденції, як артизанальність та апсайклінг, які знаходять своє відображення в дизайн-діяльності все зростаючої кількості дизайнерів та споживачів як учасників модного процесу.

Таким чином, найбільш актуальним питанням розробки екологічно доцільних матеріалів та предметів індустрії моди, зокрема, модного одягу та виробів з текстилю, є аспекти підтримки розробників та виробників тканин та продуктів індустрії моди, що застосовуються в екодизайні, а також, активної культурно-соціальної реклами еко-одягу для покупців, як чинника соціальної активності (збереження планети), індивідуальних уподобань (піклування про збереження власного здоров'я) і надбання художньо-образної індивідуальності в сучасному урбаністичному суспільстві. Адже необхідність поширення екодизайну є актуальною, оскільки відповідників такого майстерного поєднання методів збереження природи та реалізації творчих задумів не існує.

Такий засіб дизайн-діяльності, як апсайклінг, дає можливість повністю проявити та реалізувати себе як особу, здатну творити прекрасне. Ідея апсайклінгу це прекрасне поєднання ідеї хендмейду, як бажання виділитися, та збереження екології корисним та вигідним для всіх способом. При чому кожен може знайти собі заняття відповідно до особистих вподобань – дерево, скло, тканина, розробки нових технологій, пластик та можливо навіть винайдення якоїсь нової технології переробки сміття у щось прекрасне – естетичне задоволення від процесу екодизайну отримує як творець, так і споживач.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колосніченко О., Кротова Т., Пашкевич К. Sustainable Fashion як тренд сучасності. *Мистецтвознавство України*. 2021. №21. С. 35–42. <https://doi.org/10.31500/2309-8155.21.2021.254670> (дата звернення: 28.08.2023)
2. Raynal-Peceny E. Circular fashion: an alternative to fast fashion: bachelor's thesis: Liberal Arts & Humanities. Prague: Charles University Prague. 2021. 60 p. URL: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/149278/130317215.pdf?sequence=1> (дата звернення: 28.08.2023).
3. Герасименко О., Полухіна А., Лю Ц. Тенденції стійкої моди в дизайні виробів. *Актуальні проблеми сучасного дизайну: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (27 квітня 2022)*. Київ: КНУТД, 2022. С. 155–156. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/20907/1/APSD_2022_V1_P155-156.pdf (дата звернення: 29.07.2023).
4. Дерев'янюк Д.Г. Формування маркетингової політики в позиціонуванні підприємства на ринку: кваліф. робота ОС магістра: 073 Менеджмент. Київ, 2020. 99 с. URL: <http://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1726> (дата звернення: 16.08.2023).
5. Чупріна Н.В., Царук Т.С. Синтез епатажу та мінімалізму в сучасних колекціях еко-одягу. *Культура і сучасність*. 2017. № 2. С. 81–85. URL: <https://journals.uran.ua/kis/article/view/236029>
6. Чупріна Н. В., Сусук М. Б. Апсайклінг та його визначення як напрямку екодизайну в сучасній індустрії моди. *Вісник ХДАДМ*. 2014. № 3. С. 38–41. URL: <https://visnik.org.ua/pdf/v2014-03-09-chouprina-susuk.pdf> (дата звернення: 17.07.2023).
7. Висоцька В., Кротова Т. Апсайклінг в дизайні: рефлексія на події військового стану в Україні. *Актуальні проблеми сучасного дизайну: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (27 квітня 2023)*. Київ: КНУТД, 2023. С. 172–175. URL: https://er.knutd.edu.ua/155/123456789/24623/1/APSD_2023_V1_P172-175.pdf (дата звернення: 13.09.2023).
8. Чому швидка мода це погано і що робити, щоб знизити її шкоду. URL: <https://liza.ua/uk/fashion/news-fashion/rochemu-bystraya-moda-eto-ploho-i-cto-delat-ctoby-snizit-ee-vred/> (дата звернення: 14.09.2023).
9. Офіційний веб-сайт AAKS. URL: <https://www.aaksonline.com/> (дата звернення: 22.05.2024).
10. Офіційний веб-сайт Julia Heuer. URL: <https://juliaheuer.de/> (дата звернення: 13.03.2024).
11. Офіційний веб-сайт OSEI-DURO. URL: <https://oseiduro.com/> (дата звернення: 04.05.2024).
12. Офіційний веб-сайт MM6 Maison Margiela X The North Face. URL: www.maisonmargiela.com (дата звернення: 04.07.2024).
13. Що таке Sustainable Fashion та хто ж вони, українські sustainable-бренди. URL: <https://ukrainian.fashion/shho-take-sustainable-fashion-ta-xto-zh-voni-ukra%D1%97nski-sustainable-brendi/> (дата звернення: 03.07.2023)
14. Офіційний веб-сайт KSENIA SCHNAIDER. URL: <https://www.kseniaschneider.com/> (дата звернення: 22.06.2024).
15. Офіційний веб-сайт BEVZA. URL: <https://bevza.com/uk> (дата звернення: 12.06.2024).
16. Офіційний веб-сайт Golub Upcycled Denim Project. URL: <https://www.notjustalabel.com/golubudp> (дата звернення: 14.06.2024).
17. Офіційний веб-сайт My Sleeping Gypsy. URL: <https://mysleepinggypsy.art/shop> (дата звернення: 18.06.2024).
18. Офіційний веб-сайт RCR Khomenko. URL: <https://rcrkhomenko.com/> (дата звернення: 18.06.2024).
19. Офіційний веб-сайт Litkovskaya. URL: <https://litkovska.com/uk> (дата звернення: 22.06.2024).
20. Гелла К.С., Єременко І.І. Етична мода та її принципи. *Всеукраїнська наукова конференція студентів ХДАДМ за підсумками 2015/2016 навчального року (17 травня 2016)*. Харків: ХДАДМ, 2016. С. 34–36. URL: <https://ksada.org/doc/stud-konf-2016.pdf> (дата звернення: 12.07.2023).

REFERENCES

1. Kolosnichenko O., Krotova T., Pashkevych K. (2021). Sustainable Fashion як trend suchasnosti [Sustainable Fashion as a modern trend]. *Mystetstvoznavstvo Ukrainy*. № 21, pp. 35–42. URL: <https://doi.org/10.31500/2309-8155.21.2021.254670>. [in Ukrainian].
2. Raynal-Peceny E. (2021). Circular fashion: an alternative to fast fashion: bachelor's thesis: Liberal Arts & Humanities. Prague: Charles University Prague. 60p. URL: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/149278/130317215.pdf?sequence=1>
3. Gerasymenko O., Poluhina A., Luy C. (2022). Tendentsii stiikoi mody v dyzaini vyrobiv. [Sustainable fashion trends in product design]. Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference «Topical Issues Of Modern Design». Vol. 1, pp. 155–156. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/20907/1/APSD_2022_V1_P155-156.pdf. [in Ukrainian].
4. Dereviianko D. (2020). Formuvannia marketynhovoї polityky v pozytsionuvanni pidpriumstva na rynku [Formation of marketing policy in the positioning of the enterprise on the market]: qualification Master's thesis: 073 Managemen, 99 p. URL: <http://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1726>. [in Ukrainian].
5. Chuprina N., Caruk T. (2017). Syntez epatazhu ta minimalizmu v suchasnykh kolektsiakh eko-odiyahu [Synthesis of shock and minimalism in modern eco-clothing collections]. *Kultura i suchasnist*. № 2, pp. 81–85. URL: <https://journals.uran.ua/kis/article/view/236029>. [in Ukrainian].
6. Chuprina N., Susuk M. (2014). Apsaiklinh ta yoho vyznachennia yak napriamu ekodyzainu v suchasniy industrii mody [Upcycling and its definition as a direction of eco-design in the modern fashion industry]. *Bulletin Of Kharkiv State*

.....
Academy Of Design And Arts. № 3, pp. 38–41. URL: <https://visnik.org.ua/pdf/v2014-03-09-chouprina-susuk.pdf>. [in Ukrainian].

7. Vysotska V., Krotova T. (2023). Apsaiklinh v dyzaini: refleksiia na podii viiskovoho stanu v Ukraini [Upcycling in design: reflection on the events of martial law in Ukraine]. Proceedings of the V International Scientific and Practical Conference «Topical Issues Of Modern Design». Vol. 1, pp. 172–175. URL: https://er.knutd.edu.ua/155/123456789/24623/1/APSD_2023_V1_P172-175.pdf. [in Ukrainian].

8. Chomu shvydka moda tse pohano i shcho robyty, shchob znyzyty yii shkodu [Why fast fashion is bad and what to do to reduce its harm]. URL: <https://liza.ua/uk/fashion/news-fashion/pochemu-bystraya-moda-eto-ploho-i-chto-delat-chtoby-snizit-ee-vred/> (last acception: 14.09.2023). [in Ukrainian].

9. Офіційний веб-сайт AAKS. URL: <https://www.aaksonline.com/> (дата звернення: 22.05.2024).

10. Official website Julia Heuer. URL: <https://juliaheuer.de/> (last acception: 13.03.2024).

11. Official website OSEI-DURO. URL: <https://oseiduro.com/> (last acception: 04.05.2024).

12. Official website MM6 Maison Margiela X The North Face. URL: www.maisonmargiela.com (last acception: 04.07.2024).

13. Shcho take Sustainable Fashion ta khto zh vony, ukraïnski sustainable-brendy [What is Sustainable Fashion and who are they, Ukrainian sustainable brands]. URL: <https://ukrainian.fashion/shho-take-sustainable-fashion-ta-xto-zh-voni-ukra%D1%97nski-sustainable-brendi/>. [in Ukrainian].

14. Official website KSENIA SCHNAIDER. URL: <https://www.kseniaschneider.com/> (last acception: 22.06.2024). [in Ukrainian].

15. Official website BEVZA. URL: <https://bevza.com/uk> (last acception: 12.06.2024). [in Ukrainian].

16. Official website Golub Upcycled Denim Project. URL: <https://www.notjustalabel.com/golubudp> (last acception: 14.06.2024). [in Ukrainian].

17. Official website My Sleeping Gypsy. URL: <https://mysleepinggypsy.art/shop> (last acception: 18.06.2024). [in Ukrainian].

18. Official website RCR Khomenko. URL: <https://rcrkhomenko.com/> (last acception: 18.06.2024). [in Ukrainian].

19. Official website Litkovskaya. URL: <https://litkovska.com/uk> (last acception: 22.06.2024). [in Ukrainian].

20. Gella K., Yeremenko I. Etychna moda ta yii pryntsyipy [Ethical fashion and its principles]. Proceedings of the All-Ukrainian scientific conference of students of KhDADM based on the results of the 2015/2016 academic year. Vol. 1, pp. 34–36. URL: <https://ksada.org/doc/stud-konf-2016.pdf>. [in Ukrainian].